

МАКТАБ YOSHIDAGI BOLALARNI INGLIZ TILIGA O'QITISH USULLARI

Xakimova D.A.

MTTDMQTMOI 3 bosqich tayanch doktranti

Tayanch so'zlar: ta'lim strategiyasi, vaziyatli o'yinlar, rolli o'yinlar, intonatsiya, reaksiya, kontekst.

Ключевые слова: образовательная стратегия, ситуационные игры, ролевые игры, интонация, реакция, контекст.

Key words: educational strategy, situational games, role-playing games, intonation, reaction, context.

Xorijiy tilni o'rganish bugungi kunda davr talabidir, ekan til o'rganishdagi keyingi ta'lim uchun bog'chadan poydevor qo'yish haqiqatan ham muhim vazifadir. Agar sizning hayotdagi shioringiz "Qiyinchiliklardan qo'rqma, ko'nglingni also tushirma va hamma narsada faqat shaxsiy o'sish sabablarini kashf et" bo'lsa, unda maktabgacha ta'lim tizimida ishlash aniq siz uchundir.

Maktab yoshidagi bolalarga ta'lim berish - bu pedagogika sohasidagi haqiqiy professional ishdir. Mutaxassis uchun ingliz tilidan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasini, aqliy va jismoniy rivojlanish xususiyatlarini mukammal bilish, o'qitish metodikasi va usullarini tushunish talab etiladi. Bundan tashqari, bu soha mutaxassisi ma'lum bir ko'nikmalar zaxirasiga ham ega bo'lishi muhim hisoblanadi:

- dars rejasi 100% bajarilmasligi mumkin va bunday holatlarda o'qituvchi sabrli va xotirjam bo'lishi lozim;
- bolalarga nisbatan do'stona munosabatda bo'lish hamda bola bilan uning darajasida o'ynash va gaplasha olish ko'nikmasiga ega bo'lish;
- har xil improvizatsiyalarga tayyor bo'lish, bolalarning his-tuyg'ulari va injiqliklariga tabiiy tarzda yechim berish;
- zamonaviy o'quv adabiyotlaridan xabardor bo'lish, shuningdek, o'qituvchilar uchun qiziqarli onlayn platformalarni, o'yinlar, qo'shiqlar, multfilmlar, krossvordlar joylashgan saytlarni bilish;

- bolalar bilimidagi kamchiliklarni aniqlay olish, noldan o'rgatish;
- ota-onalar bilan til topishish;
- o'qituvchi zimmasidagi mas'uliyatni tushunib, ingliz tilini ta'lim va rivojlanishning boshqa sohaları bilan bog'lashga harakat qilish.

Maktab yoshdagi bolalarni o'qitish usullari.

Shuni ta'kidlash kerakki, qanday ta'lim strategiyasi tanlanmasin, u quyidagi global maqsadlarni ko'zlashi lozim:

- bolada boshqa tilda muloqot qilishga yordam beruvchi bir qator malakalarni shakllantirish;
- o'z fikrlarini bildirish va maqsadlarga erishish uchun bilimlaridan foydalanish qobiliyatini rivojlantirish;
- bola keyinchalik maktab, kollej va oliy o'quv yurtlarida chet tilini o'rganishi uchun birlamchi poydevorni yaratish;
- o'rganilayotgan xorijiy til mamlakati madaniyatiga ijobiy munosabatni, boshqa xalqlarga qiziqishni shakllantirish.

Tanlangan metodologiya nafaqat sohaning barcha jihatlarini qamrab olishi, balki umuman nutq va aqliy funksiyalarni rivojlantirishi kerak. Darhaqiqat, 5-6 yoshdagi bolalar so'zlashishni, tinglashni va nutqni tushunishni o'rganadi. Shunday qilib, malakali o'qituvchi quyidagilarni o'rgatadi:

- o'zbek va ingliz tillarida so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish;
- eshitish idroki va bolaning diqqati bilan ishlaydi;
- o'zbek va xorijiy tildagi bolaning so'z boyligini oshiradi;
- har ikki tilda ham grammatik tuzilmalarni to'g'ri qo'llanishini nazorat qiladi.

O'yin o'quv jarayonini tashkil etish shakli sifatida.

O'yin usuli 2 yoshdan 5 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun ideal usuldir. Bolalar juda ko'p qo'shiqlar, maqollar va so'zlarni qofiyalangan tarzda oson yodlashadi. Gap shundaki, o'yinlar vaqti-vaqti bilan o'tkazilmasligi kerak - ular to'liq ta'lim jarayoniga aylanishi shart. O'yin shakli ijobiy motivatsiya va ayni paytda samarali ta'lim vositasidir. Keling, qaysi o'yinlarning eng ko'p ishlatilishini ko'rib chiqaylik:

Vaziyatli va rolli o'yinlar maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitish usuli sifatida.

Vaziyatni modellashtirish ko'plab shaxsiy fazilatlarini shakllantirishning muhim bosqichidir. Ulardan foydalanib pedagog maktabgacha yoshdagi bolalarni xavfli vaziyatlarda o'zini to'g'ri tutishga o'rgatishi, muammolardan chiqish yo'lini topish va shu yo'lda ingliz tilini o'rgatishi mumkin.

Eng keng tarqalgan ijodiy o'yinlar quyidagilardir:

- sotuvchi xaridor,

- shifokor bemor,
- ikki do'st,
- ertak qahramonlari,
- sayyoh va muxbir.

Ba'zan o'yinchoqlardan foydalaniladi, ular orqali ma'lum rollar ijro etilishi mumkin. O'yin davomida pedagog dialog o'tkazish, yodlangan so'zlarni yoki iboralarni takrorlash, improvizatsiya qilish, murojaat qilingan nutqni tushunish, to'g'ri reaksiyalarni shakllantirish, shuningdek, to'g'ri kommunikativ xatti-harakatlarni o'rgatishi mumkin. Bunday mashqlar juda mashhur kommunikativ o'qitish metodologiyasining bir jihati hisoblanadi.

Ijodiy o'yin usullari samaradorlik jihatidan yaxshi bo'lib, har bir darsda o'qituvchi yangi narsalarni o'ylab topishi mumkin, chunki tasavvurning chegarasi yo'q. Ijodiy o'yinlarning eng samarali va keng tarqalgan shakllari:

- **Bu nima?** O'qituvchi o'yinchoqlarni tarqatadi, keyin ularni birma-bir olib, "bu nima?", deb so'raydi. Bola ob'ektni nomlashi kerak. Maktabgacha yoshdagi bola ko'zlarini yumib, qo'lida nima borligini aniqlab, ingliz tilida aytishi kerak.
- **Nima etishmayapti?** Bolalar ko'zlarini yumadilar va biror narsani ochganda, ular yetarli narsa yoki o'yinchoq yo'qligini ko'radilar. Ular eslab qolishlari va nomlashlari kerak.
- **Menga ko'rsating.** Pedagog xorijiy tilda buyum nomini aytadi (o'yinchoqning nomi, mebel qismi, meva va boshqalar) va bola ularni topib ko'rsatishi kerak. Ushbu formatda pedagog bola uyatchan bo'lgan darsning dastlabki bosqichlarida o'ynashi mumkin. Bunday holda siz hatto uydan olib kelingan o'yinchoqlardan ham foydalanishingiz mumkin.
- **Qaysi biri ortiqcha?** Bir qator bir hil ob'ektlardan, masalan, mevalardan, ortiqcha, masalan, sabzavot yoki to'pni aniqlash kerak bo'ladi.
- **Qayerda xato qildim?** Pedagog atrofida ko'rgan narsalarining nomlarini sanab o'tadi va u narsani noto'g'ri nomlaganda, masalan, "apple" o'rniga "banana" so'zini ishlatganda bolalar qarsak chalishlari yoki oyoqlarini yer tepishlari kerak.
- **Mening do'stim kim?** O'qituvchi bir hayvon yoki multfilm qahramonini tasvirlaydi va boshqalar kim haqida gap ketayotganini taxmin qilishlari kerak.
- **Mening bugungi orzuim.** O'qituvchi yoki maktabgacha tarbiyachi nima istayotganini tasvirlaydi, boshqasi esa unga bu ob'ektni olib keladi yoki biror harakatni bajaradi, masalan, doskaga quyosh chizadi.

Ijodiy o'yinlar minimal didaktik materialni talab qiladi va jarayonga katta qiziqish uyg'otadi. Kublar, to'plar, har qanday o'yinchoqlar, konstruktor,

kartalardan foydalanishga ruxsat beriladi - eng muhimi, bilimlarni oson va qulay yetkazishga qaratiladi.

Musobaqalar - 5-6 yoshli bolalar uchun ta'lim shakli.

Xorijiy tildagi birlamchi so'zlar o'zlashtirilgach, stol o'yinlari, krossvordlar va buyruqlarni bajarishga murojaat qilish mumkin. Pedagog bolalarni ikkita katta jamoadan iborat juftliklar, mini-guruhlarga bo'lishi mumkin. Asosiysi, bolalarning bir-biri bilan do'stona munosabatni saqlab qolish va shu bilan birga ularga g'alaba e'tiborli va yaxshi o'qiganlarga berilishini yetkazish. Bunga quyidagi musobaqalarni keltirish mumkin:

- Mevalardan kim birinchi bo'lib 5 ta so'zni aytadi.
- O'qituvchining barcha buyruqlarini kim aniq bajaradi: Qo'llar yuqoriga! O'tir! Yugur! Sakra! Qo'llaringizga qarsak chaling! Tabassum qil!
- Kim birinchi bo'lib topishmoqni topadi va javobini chizadi.
- O'qituvchi nomlagan barcha narsalarni kim topadi.

Musiqali o'yinlar.

Bu turdagi o'yinlar bolalar o'rtasidagi o'zaro ta'sir shakli sifatida juda zarur. Bolalar sherik tanlaydilar, jamoaviy ishlarni o'rganadilar (raqsga tushish, baland ovozda qo'shiq aytish), shuningdek, fonetik qobiliyatlarni rivojlantiradilar. Kichkintoylar uchun juda ko'p qiziqarli qo'shiqlar mavjud:

- "If you are happy - clap your hands."
- "Baby shark."
- "Five little ducks."
- "Twinkle twinkle little star."
- "Heard, shoulders, knees, and toes."

Qo'shiq aytish jarayonida to'g'ri talaffuz o'z-o'zidan o'zlashtiriladi, yangi so'zlar, raqamlar, tana a'zolari yodlanadi. Bolalar mazza qilishadi va jismonan bo'shashadi. Siz hatto ularga erkin uslubda raqs tushishiga ruxsat berishingiz mumkin - bu ularning kayfiyatini yaxshilaydi va ma'lumotni eslab qolishni osonlashtiradi.

Bolalar bog'chasida ingliz tilini ijodiy o'qitish.

Ijodiy faoliyatning quyidagi turlari mavjud:

Badiiy faoliyat. Bu uslub mutlaqo barcha yoshdagi bolalar uchun to'g'ri keladi: 3 yoshdan boshlab maktabgacha yoshdagi bolalar chizishni yaxshi ko'radilar. Ular yangi so'zlar bilan bog'liq tasavvurlarini chizishlari mumkin. Pedagog bolalar ertaklari uchun tayyor rasmlardan foydalanishi mumkin, shuningdek, bolalar chizmalardan foydalanib hikoyalar tuzishlari mumkin.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida faol qo'llaniladigan ijodiy o'yin shakllariga quyidagilarni kiritish mumkin:

- Grafik diktant.

- Ingliz tilidagi raqamlar / ranglar nomlari bilan bog'liq rasmlarni bo'yash.
- Qahramonlarni yaratish va o'sha qahramonlar orqali fikr yuritish, ranglarini, shakllarini tasvirlash.
- Origami va chizilgan tasvirlar bilan sahna ko'rinishi.
- Hikoya yoki ertakning davomini bola tasavvuriga qoldirish.
- O'zining ertagi va chizilgan hikoyasini yaratish.

O'qituvchi bolalarga hikoya o'qib bergandan so'ng yoki multfilm tomosha qilganlaridan keyin shunchaki xayollariga kelgan narsani chizishlari mumkin. Bu nozik vosita ko'nikmalarini rivojlantiradi, tinchlantiradi va kelajakdagi ijodkorlik uchun poydevor bo'ladi.

Syujetli va o'yinlarni sahnalashtirish.

Bolalar o'zlarini multfilm yoki ertak qahramonlari kabi his qilishni yaxshi ko'radilar. Bu qiziqishdan ta'lim maqsadlarida ham foydalanish mumkin, masalan, o'rmondagi ayiqni parodiya qilish mumkin. O'qituvchi rekvizitlardan foydalanishingiz mumkin: kostyumlar yoki niqoblar, yoki siz usiz ham qilishingiz mumkin. Asosiysi, bosh qahramonlarning qahramonlari, hazillari va har doim g'ayrioddiy stsenariy haqida o'ylash. Spektakllar jamoaviy o'rganish va do'stona muhitni saqlash uchun juda mos keladi.

O'qituvchilar ko'pincha bu usuldan o'quv yilining boshida bolalarni tanishtirish va yig'ish va bayramlarda bilim va ko'nikmalar darajasini ko'rsatish uchun foydalanadilar.

Bolalar iboralarni yodlaydilar, intonatsiyani, reaksiyani ishlab chiqadilar, kontekstni eslab qolishadi, shuning uchun mavzu tanlashdan oldin, bolalardan sevimli multfilmlari haqida so'rashni unutmang. Bugungi kunda bolalarning multi qahramonlari bular: **Smeshariki, Fixies, Malyshariki, Lady Bug, Paw Patrol** va boshqalar. Lekin pedagog klassik ertak qahramonlariga ham e'tibor berishi mumkin: **Kolobok, Little Red Riding Hood, Wolf and seven kids, Teremok.**

Maktabgacha yoshdagi bolalalarni so'z o'yinlari bilan Ingliz tilini o'rgatish.

Pedagogdan ma'lum darajada badiiylikni talab qiladigan yaxshi usul, bu uning o'qitish uslubida kulgili qofiyalar, sanash qofiyalari bo'lishi kerak.

Qoidalarni va ba'zi mavzularni yodlash uchun qofiyalardan foydalanish juda samaralidir. Bolalar uchun juda ko'p qiziqarli qofiyali she'rlar mavjud:

This is daddy,
This is mummy,
This is sister,
This is brother,
This is me, me, me,

And my whole family.

Bola ushbu she'rd a bo'lgani kabi, oila a'zolari nomini yoki ranglarni bilib oladi.

Purple is a grape.

Purple is a plum.

Purple is my favorite juice.

Shall I get you some?

Tana a'zolari, aqamlar, kiyim-kechak, hayvonlar, gullar, meva va sabzavotlar, transport va boshqa ko'plab mavzular uchun she'rla mavjud. Har ikki darsda bitta qofiyani yodlash tavsiya etiladi - bolalar xotirasini va ingliz tili so'z boyligini shunday mashq orqali oshiriladi.

Video tomosha qilish.

Turli xil o'quv multfilmlari, qisqa videolar va hatto darslar sizga ijodiy faoliyatni video tomosha qilish bilan almashtirish imkonini beradi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, bizning sayyoramiz, hayvonlar, boshqa mamlakatlardan kelgan bolalar haqidagi Discovery Channel ayniqsa qiziqarli. Ijtimoiy qisqa metrajli filmlar yordamida siz yosh avlodning e'tiborini Yerning ifloslanishi, irqiy urushlar, resurslarni, hayvonlarni va tanangizni hurmat qilish zarurligiga qaratishingiz mumkin.

Pedagog bolaning mustaqil firklashini shakllantirishga va yangi so'zlarni yodlashga yordam beradigan onson va tushunarli videolarni tanlashi kerak. Bola ko'rgan videolarini muhokama qilishi va xulosa chiqarishi muhimdir. Shu sababli videolar qiziqarli va bola e'tiborini jalab qilishi kerak. Ularning yordami bilan bola qo'shiqlarni o'rganishi, ertaklarni tinglashi yoki bo'lmasa shunchaki multfilmlarni tomosha qilishi mumkin.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida xoriji tilni o'qitishning mualliflik usullari.

Pedagog uchun xorijiy til o'qitish samaradorligi isbotlangan bir nechta texnikalar ham mavjud va ular quydagilar:

- 3 yoshdan 5 yoshgacha siz Mariya Montessori usulini qo'llashingiz mumkin. Bu usulning maqsadi bolani nazorat qilmaslik va qoidalar bilan cheklamasdan, mustaqil, erkin o'qishga yordam berishdir. Bu usulda asosiy e'tibor maxsus o'quv maydoniga qaratiladi va xona didaktik materiallar bilan jihozlanadi. Bu usulni afzalliklari shunday iboratki bolada mustaqillikni rivojlantiradi va bolaning qiziqishi shakllanadi.

Kamchiliklari esa pedagog bilan ijodiy hamkorlikning yo'qligi va ta'limning haqiqiy formatidan ajralish.

4 dan 7 gacha Total Physical Response (TPR) mashqlarga asoslangan usul ba'zi hollarda qo'llaniladi Yondashuvning mohiyati shundaki, bola ingliz tilidagi

buyruqlarni eslab qoladi, ularni jismoniy faoliyat bilan mustahkamlaydi. "Sakra", "Yugur", "Tur", "O'tir," "O'ya". Pedagog shu tarzda mashg'ulotni olib borsa bolada yangi so'zlarni eslab qolish va jismoniy faoliyati yanda mustahkamlanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini qanday o'rgatish kerak?

Muvaffaqiyatning eng muhim kaliti ixtiyoriy ishtirok etishdir. Agar bolalarning ayrimi tayyor bo'lmasa, unda bir-birlari bilan tanishish va to'g'ri muhitni yaratish uchun vaqt ajratish yaxshiroq hisoblanadi.

Maktabgacha yoshdagi bola juda qiziquvchan va harakatchan bo'ladi. Shu sababli pedagog bolalarni qanday qiziqtirishi haqida o'ylashi kerak. Bu qiziqarli didaktik materiallar yoki o'yinlar bilan yondashuv, interaktiv mashqlar yoki ekskursiyalar bo'lishi mumkin.

Bolalardagi qulaylik va dam olish darajasini kuzatib borish kerak. Agar bolada pedagog bergan usul bola uchun qiyinchilik tug'dirsa yoki bola qarshilik qilsa. Pedagog usulni o'zgartirishi kerak.

Adabiyotlar:

1. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilari va boshlang'ich maktab o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda o'yinlar. Vaxramova M.D. Tuzuvchi: Vaxramova M.D. , - T. 2016
2. U.K.Mavlonova, S.K.Karimova. THE PROBLEM OF TEACHING ENGLISH MIXED ABILITY CLASSES. Dostijeniya nauki obrazovaniya. 5(59), 2020.
3. Қодирова Ф.Р., Тошпўлатова Ш., Аъзамова М. Мактабгача педагогика. – Т.: Маънавият, 2013. - 160 б.
4. Murphey, T. Music and song. Oxford: Oxford University Press. 1992.
5. <https://teach-english-abroad.com/blog/teaching-english-to-preschool-children>
6. <https://www.songsforteaching.com/animals/fish-wateranimals-marinelife/>

РЕЗИОМЕ

Ushbu maqola maktab yoshidagi bolalarda ingliz tilida tinglab tushunish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun foydali ma'lumotlar beradi. Bolalarni nafaqat til o'rgatishga, balki uning psixologik, aqliy va rivojlanish hususiyatlari tarafdan ham ilm berib borish zarur. Bu maqola aynan shu hususiyatlarni qamrab olgan holda maktab yoshidagi bolalarga ta'lim beruvchi pedagoglar uchun namunalni manba hisoblanadi.

РЕЗИОМЕ

В этой статье представлена полезная информация для развития навыков аудирования и разговорной речи на английском языке у детей школьного возраста. Необходимо учить детей не только языку, но и его психологическим, интеллектуальным и развивающим особенностям. Эта статья является образцовым ресурсом для педагогов, обучающих детей школьного возраста, освещающим эту специфику.

SUMMARY

This article provides useful information for developing English listening and speaking skills in school-age children. It is necessary to teach children not only about language, but also about its psychological, intellectual and developmental features. This article is an exemplary resource for educators who teach school-age children, covering these specifics.